



**Rvperti Ab||batis Monasterii || Tvitiensis Ordinis S.  
Benedicti The||ologi antiqui, Opera duo, ut egregia sanè,  
ita diu desiderata, multoq[ue] || labore perquisita, ac  
sumptu haud ita modico ...**

**Rupert <von Deutz>**

**Colonia, M. D. XXVI.**

**VD16 R 3796**

Cu[m] & pater sit sp[irit]us, & filius sp[irit]us, q[uam] ob ca[usa]m hoc  
ip[su]m substantiale nomen. s. sp[irit]us, huic uni p[er]sonæ sæpius in  
scripturis sanctis assignet[ur].

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71860)

Simus, ac si dicat, ante secula erat uerbum dñs Chrus, qui homo apparuit in fine seculorū. Hęc em̄ intentio est illius sancti euangeliū defendere uel p̄stari, antiquitatē Christi filiū dei, quod non ex Maria inītiū habuerit existendi, sicut tunc aiebant & cōcertare cōperant q̄dam hęretici, interim dū in Pathmos insula exulauit ille dilectus discipulus dñi, qui & p̄pter eandē causam nouissimus hoc euangeliū scripsit. Sic ergo (ut iam dictum est) intelligi congruit in principio erat uerbū, Chrus non ex Maria sumpsit existendi inītiū, sed deus erat ante secula, qui homo factus est in fine seculorū. ¶ Hęc iccirco dixerim, non qđ pater & principiū non sit, nam & hoc sup̄ius dixit quod & pater & filius & spiritus sanctus beata trinitas unū principiū est: sed quod p̄pter uel contra hęreticos magis p̄sonam filiū, q̄ p̄sonam patris opus erat defendi testimonio scripturarū p̄ hoc nomen quod est principiū, qđ nō ipse factus uel creatus sit, imo p̄pter ipsum & p̄ ipsum oīa facta sunt, et in hoc fuerit intentio Moysi siue eius in quo ille scripsit digiti dei, dū in capite libri talē p̄mitteret sniam, in principio creauit deus cœlum et terram.

¶ De spiritu sancto uel processione spiritus sancti, quod tribus modis effecta sit, primo ad creādū oīa, quo dictū est, et spūs dei ferebatur sup̄ aquas: secūdo ut spūs libus donis ronalis et ornaretur creatura: tertio, ut in remissionē peccatorū daretur, quod ante Christi aduentū non fiebat. Ca. XI.

**N**uenisti igit̄ o homo thesaur̄ hic, & thesaurus tuus exp̄ssa est sancta trinitas subsequēte p̄tinus hoc dicto. Et spūs dei ferebat̄ sup̄ aquas. Nam qui creauit deus ip̄e pater est: & principiū, in quo creauit, ip̄e filius est: & qui ferebat̄ sup̄ aquas spūs dei, ip̄e spūs sanctus est. ¶ De ista sanctę trinitatis p̄sona tertia, nō ab re illud querit̄, immo quęsitū & scitu dignū est, cur & hic & p̄ omnes fere ueteris instrumēti paginas uocet̄ spūs dei siue spūs dñi, in Euangelio aut̄ & ab ip̄o exordio Euangeliū scđm Lucā nomen est spūs sanctus, absq̄ relatione dei uel dñi. Sic em̄ esse aduerte re poteris, si mente uel sedula intentione p̄curras scripturas utriusq̄ testamēti, ueteris & noui. ¶ Hoc ergo si quęras, utilem cito solutionē inuenis, quia spūs eiusdem p̄cessio, quem p̄cedentem sancta Christi ecclesia nuncupat, autoritate ip̄ius dicentis. Cum uenerit paraclētus, quem ego mittam uobis spiritum ueritatis, qui à patre p̄cedit: eius (inquam) processio tribus effecta est modis, secundum scripturas ueritatis: Primo, ut in principio, de q̄ iam dictum est, crearentur omnia: secundo, ut spiritualibus donis humana exornaret̄ creatura, inter quę maximū est illud, quod locutus est p̄ Prophetas: tertio, ut in poenitentiam & remissionem peccatorum daretur, quod ante Christi aduentum non fiebat. His ante p̄spectis, patenter intelligis, quia ubi primo p̄cessit ad creandum omnia, sicut hic habes, & spiritus dei ferebatur sup̄ aquas, recte dictus est spiritus dei: quo nomine intelligitur sicut ait pater Augustinus, quod sit ip̄e bonitas dei: et enim quia bonus est (ait) deus, iccirco omnia creauit. Et ubi dona sua distribuit, ibi scribitur spiritus domini: Exempli gratia, ut illic, & recessit spiritus domini à Saul, & ferebatur in Dauid. Et ubi remissionem peccatorum cœpit operari, scilicet ab aduentu Christi filiū dei, glorioso uocabulo spiritus sanctus cœpit nuncupari. Deniq̄ ante aduentum eiusdem filiū dei, dabatur quidem in diuisionem gratiarum, sed non etiam in remissionē p̄ctōr̄. Vnde est illud: Nondū erat spiritus datus, q̄a IESVS nondum fuerat glorificatus. Quia ergo ip̄e est omnium peccatorum remissio, non stra est sanctificatio, pulchre ex ore nostro tali honoratur uocabulo spiritus sanctus, non quod sanctificatus, immo quod sanctificans sit siue sanctificator, & ipsa sanctificatio. Verum de huiusmodi suo loco plenius dicendum erit, nunc ordinem seruaturi redeamus ad caput.

¶ Cum & pater sit spiritus, & filius spiritus, quam ob causam hoc ip̄m substantiale nomen, scilicet spiritus, huic vni personę sepius in scripturis sanctis assignetur. Ca. XII.

**V**amuis hic solam hanc personam spiritum nuncupauerit scriptura dicendo, & spiritus dei ferebatur super aquas: nihilominus tamen & ip̄e deus, cuius hic spiritus p̄dicatur: & ipsum principium, id est, filius, in quo deus creauit cœlum & terram, spiritus est: & non tres spiritus, sed unus, sicut nō tres dñi, sed unus deus.

A A Vnde

Quęstio de spū sancto.

Solutio.

Processio spiritus sancti triplex.

Gene. j

j. Reg. 10.

Iohan. 7.

Iohan. 4. Vnde in Euangelio cū dixisset dei filius, ueri adoratores adorabunt patrē in spiritu & ueritate, nam & pater tales quærit qui adorēt eum, protinus subiunxit: Spūs ē deus, & eos q̄ adorant eum, in spiritu & ueritate oportet adorare. Quibus in uerbis nō illud intendit, ut spūs subiectū, & deus prædicatū sit. Et iste sensus sit, spūs sanctus ē deus, licet & hoc suis in locis recte prædicet: sed hoc nimis, ut deus subiectū, & spūs sit prædicatū. sicut; sensus, deus ē spūs ritus. Quia uidelicet sancta trinitas, quæ hic (ut iam dictū est) intelligit, in principio creauit deus cœlū & terrā, & spūs dei ferebatur sup̄ aquas: sicut unus deus, ita ueraciter unus prædicat & intelligit spūs. ¶ Quā igitur ob cām hoc ip̄m substantiale nomen, scilicet spūs, sepius in scripturis sanctis huic uni p̄sonæ assignatur? Nunq̄ eo q̄ subtilior sit natura, cum sit una summā trinitatis natura uel substantia? Non utiq̄ subtilior ē, neq̄ em̄ ulla substantiæ dissimilitudo, sed est huius p̄sonæ p̄optia quædam ualde subtilis operatio. Sic em̄ spūs iste intelligit in deo, quō in anima cōscia sua siue intentio. Deniq̄ & Apl̄s cū dixisset, Quis em̄ scit hom̄ quæ sunt hominis, nisi spūs hominis qui in ip̄o est. Cōtinuo subiunxit, Ita & quæ dei sunt, nemo cognouit nisi spūs dei. Virtus altissimi ē hic spūs patris & filij, utranq̄ etem̄ p̄sonā hic recte intelligimus in noīe unius dei, cū dicit spūs dei, & in isto capite libri, & in toto libro, id est, scriptura sacra, ubi passim prædicat spūs dei, uel spūs dñi. Quod si dñi distinctio p̄sonarū in hac ipsa relatiōe desideratur, exemplū in promptu ē, cū in Euāgelio dñs dicit, Non em̄ uos estis qui loquimini, sed spiritus patris uestri qui loquitur in uobis, & Apostolus ad Galatas: Qūm (inquit) estis filij dei, misit deus spiritum filij sui in corda nostra, & alibi loquitur, si quis autē spiritum Christi non habet, hic non est eius. Virtus (inquam) altissimi ē, sicut & filius fortitudo uel brachium dñi, hoc in sua operatione p̄prium habens, quod p̄ brachium quidem dñi, id est, p̄ filium, facta omnis natura, uel formata ē oīs creatura siue substantia: per hunc autem uiuificata est, & uiuit deo omnis electa rationalis creatura tam angelica quā humana.

¶ De processione spiritus sancti, cuius uidelicet processio illud erat initium quod ferebat sup̄ aquas, & quo usq̄ in ope suo processerit hic spūs dei.

Ca. XIII.

Spūs s. cur p̄dicitur dicitur Ioh. 14



Am supra mentio incidit de eo q̄ hunc spiritum dei sancta Ecclesia p̄cedentē appellari consuevit appellatiōe solenni, autore ip̄o filio dei, qui primus hoc uerbo usus est ubi dixit, Cum uenerit paracletus, quē ego mittā uobis à patre sp̄m ueritatis, q̄ à patre p̄cedit. Vnde sumptā putas uerbi siue uocabuli huius autoritate, nisi ex hoc eodē capite libri, quia sic dictū est, & spūs dei ferebat sup̄ aquas? Quid nā ferri sup̄ aquas, nisi iam p̄cedere erat? Cuncta quæ locutus est homo factus & inter homines ambulans, & docens filius dei, nimirum autoritatem habent de sanctis scripturis: & in eas aspiciebat etiā cū noua putaretur loqui iuxta quod de ip̄o dilecta in canticis iam dudum dicebat, Oculi eius sicut columbæ super riuulos aquarum quæ lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluentia plenissima. ¶ Itaq̄ sicut certum habemus, quia dicendo, ego principium qui & loquor uobis, respiciebat (sicut superius memoratum est) ad istud caput libri, quo dictū est, in principio creauit deus cœlum & terram: ita & ubi spiritum sanctum p̄cedentem dixit, non dubitemus eum respexisse istud quoq̄, quia scriptum erat, & spiritus dei ferebatur super aquas. Magna res est processio spiritus sancti, cuius uidelicet processio illud initium erat quod ferebatur super aquas. Leuemus oculos nostros, oculos hominis interioris, oculos fidei diligentis & intellectu quærentis, & uideamus, quo usq̄ in opere suo processerit hic spiritus dei, & tunc aliquantisper perpendere poterimus dignitatem sue pondus dicti huiuscemodi spiritus ueritatis, qui à patre procedit. Certe cum procedere inciperet, quando ferebatur super aquas, terra de nihilo facta, inanis erat & uacua, & tenebræ erant super faciem abyssi. Nunc autem qualis est terra, & quid in ea factum est ex omni potentia procedentis? Parum est attendere, quod in primis facta est lux intellectualis. Deinde firmamentum in medio aquarum diuidens aquas ab aquis, deinde ex arida, quam appellauit terram, productio omnis herbæ uirentis, & omnis ligni fructum facientis & semen suum in semetipso habentis. Deinde omnis ornatus firmamenti siue cœli, sole & luna ac stellis miro ordine dispositis. Deinde omnis creatura quæ in aquis natat, quæ su

Re: creatio sex dies ex processione spi. s.